

Kültürel Milliyetçilik Bağlamında G.O.R.A. Film incelemesi

Serkan Saylık*

ÖZ

Türk bilim kurgu sinemasının 2000'ler sonrasındaki gelişimini gözler önüne seren *G.O.R.A.* (Ömer Faruk Sorak, 2004) filmi, barındırdığı bilim kurgusal öğeler ile türün Türkiye'deki örnekleri arasında öne çıkmaktadır. Film, "Türkler uzayda" sloganıyla Anadolu kültürünü uzaya taşıyarak izleyiciye sunarken, bu anlatımı kültürel milliyetçilik perspektifinde şekillendirmektedir. Türk motiflerinin ve mizah öğelerinin başarılı bir şekilde işlendiği film, *Star Wars: Episode IV: A New Hope* (George Lucas, 1977), *Star Trek: The Motion Picture* (Robert Wise, 1979), *The Matrix* (Lana Wachowski ve Lilly Wachowski, 1999) ve *The Fifth Element* (Luc Besson, 1997) gibi uluslararası yapımlardan teknik ve görsel açıdan esinlenmiş olup, yerel kültüre özgü bir anlatı yaratmayı başarmıştır. Çalışmada, kültürel milliyetçiliğin ne anlama geldiği ele alınarak, *G.O.R.A.* filminin bu bağlamdaki ideolojik ve tematik çözümlemesi yapılmaktadır. Filmde kullanılan Türk motifleri ve uyarlamaların yerleştirme sürecine katkısı incelenmekte; Türk bilim kurgu sinemasına kazandırdığı yenilikler ve özgün bakış açısı değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda *G.O.R.A.*'nın, hem Türk sinema kültürüne hem de bilim kurgu türüne kattığı değerler analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kültürel milliyetçilik, bilim kurgu, yerleştirme, fütüristik, uyarlama

* Yüksek lisans öğrencisi, Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
ssayliq@gmail.com, ORCID: 0009-0005-7543-553X

G.O.R.A. Film Review in the Context of Cultural Nationalism

ABSTRACT

The film *G.O.R.A.* (Ömer Faruk Sorak, 2004) reveals the development of Turkish science fiction cinema after the 2000s and stands out as a notable example of the genre in Turkey with its sci-fi elements. The film introduces Anatolian culture to space with the slogan "Turks in Space", presenting this narrative from the perspective of cultural nationalism. Successfully integrating Turkish motifs and humor, the film draws technical and visual inspiration from international productions like *Star Wars: Episode IV: A New Hope* (George Lucas, 1977), *Star Trek: The Motion Picture* (Robert Wise, 1979), *The Matrix* (Lana Wachowski and Lilly Wachowski, 1999), and *The Fifth Element* (Luc Besson, 1997), while creating a narrative unique to local culture. This study examines the meaning of cultural nationalism and provides an ideological and thematic analysis of *G.O.R.A.* within this context. It explores how the Turkish motifs and adaptations used in the film contribute to the localization process, assessing the innovations and unique perspective the film brings to Turkish science fiction cinema. Within this scope, the study analyzes the value *G.O.R.A.* adds to both Turkish cinema culture and the science fiction genre.

Keywords: cultural nationalism, science fiction, localisation, futuristic, adaptation

Extended Abstract

The film *G.O.R.A.*, directed by Ömer Faruk Sorak in 2004, stands as a significant example of Turkish science fiction cinema, notable for its unique integration of Anatolian culture within a genre typically dominated by Western narratives. The film introduces a variety of classic science fiction motifs such as teleportation, lightsabers, spaceships, and exotic planetary landscapes, paying homage to iconic works of the genre while redefining these elements within a Turkish context. By adapting the genre's conventional features through an Anatolian lens, *G.O.R.A.* showcases how science fiction can be reinterpreted within Turkish cinema, employing local humor and culturally specific language to create a familiar yet imaginative world for Turkish audiences.

According to the director, *G.O.R.A.* drew technical and thematic inspiration from globally renowned science fiction films like *Star Wars: Episode IV: A New Hope* (George Lucas, 1977), *Star Trek: The Motion Picture* (Robert Wise, 1979), *The Matrix* (Lana Wachowski and Lilly Wachowski, 1999), and *The Fifth Element*, (Luc Besson, 1997). However, despite these influences, the film crafts an original structure centered around Turkish culture and humor. This approach ensures that *G.O.R.A.* is not merely an imitation of Western science fiction but rather a distinctive work that explores universal sci-fi themes through a culturally unique perspective. The film's narrative and characters serve as vehicles for Turkish cultural elements, highlighting the potential of Turkish cinema to contribute to the science fiction genre with its own identity.

One of the film's central achievements is its intensive incorporation of Turkish cultural references and identity markers. The protagonist, Arif, a carpet-seller from a small Turkish town, represents the archetype of the traditional Turkish artisan. When Arif is abducted by aliens and finds himself navigating life on another planet, he retains his Turkish identity, maintaining his language, customs, and values. He speaks Turkish with everyone he encounters, including extraterrestrial beings, and attempts to adapt his own cultural practices to the unfamiliar alien world. Through Arif, the film humorously yet meaningfully illustrates the concept of cultural persistence, underscoring the significance of maintaining cultural identity in the face of globalization and foreign influence.

In addition to language, *G.O.R.A.* incorporates various Turkish idioms and traditional expressions that emphasize values specific to Turkish society. For instance, Arif's speech is peppered with sayings and phrases that resonate with Turkish viewers, grounding the character in familiar cultural territory even as he experiences otherworldly adventures. The film also uses humor to make cultural comparisons, often highlighting the absurdity of certain Western sci-fi tropes when juxtaposed with the pragmatic and down-to-earth mentality associated with Turkish culture. This

approach exemplifies the film's ability to localize universal themes, presenting a sci-fi narrative that feels both accessible and relatable to Turkish audiences.

Beyond cultural motifs, *G.O.R.A.* develops a nationalist discourse within its science fiction framework, employing symbols and themes that resonate with Turkish identity and pride. Objects such as Turkish tea, traditional foods like *sucuk* (a type of sausage) and *pişmaniye* (a type of Turkish sweet), and the use of the Turkish lira as currency in the space market serve as subtle yet powerful representations of Turkish culture. These elements not only enrich the world-building of the film but also highlight the importance of cultural nationalism, suggesting that Turkish identity can hold its own even in a futuristic, intergalactic setting. The choice to depict Turkish customs and commodities in space is an imaginative assertion of cultural pride, a visual reminder that Turkish traditions have value and significance, regardless of setting or context.

In this context, *G.O.R.A.* provides a cinematic expression of Turkish cultural identity and national sentiments, using humor and relatable scenarios to make the science fiction genre accessible to Turkish audiences. The film's success lies in its ability to blend universal sci-fi themes with culturally specific content, offering a fresh perspective on how Turkish cinema can engage with and redefine genre conventions. Through Arif's journey and the film's imaginative setting, *G.O.R.A.* affirms the enduring relevance of Turkish culture, even in a fictional space context, and exemplifies the potential of Turkish cinema to make unique contributions to global narratives.

Giriş

Bilim kurgu sineması, barındırdığı teknolojik ve bilimsel öğeler sonucunda oluşan bir film türü olarak, üretildiği ülkenin ve bulunduğu zamanın teknolojisinden faydalanmaktadır. Bu bağlamda özellikle Hollywood sineması ürettiği bilim kurgu filmler ile dünya sinemasında öncü bir yere sahiptir. Türkiye’de ise özgün olamamakla birlikte genelde Hollywood etkisinde kalan bir bilim kurgu sineması oluşmaktadır. Türkiye’de yapılmış birçok bilim kurgu filmi, Hollywood yapımı filmlerin daha düşük bütçeli ve daha zayıf teknolojileriyle yeniden uyarlama biçiminde karşımıza çıkar. Birçoğu Yeşilçam döneminde yapılan bu uyarlamalar daha sonra, özellikle de 2000 sonrasında daha özgün bir hal almaya başlamaktadır (Çalışkan ve Karadaş, 2016).

Türlerin zaman içinde yaşadıkları değişimler ve yeniden uyarlanış şekilleri kültürlerin etkisinde olduğunu görürüz. Bu bağlamda türün kültür ve hikaye anlatımı ile olan ilişkisini milliyetçilik üzerinden aktaran Savaş Arslan, Türk sinemasındaki yeniden yapılmış ve uyarlamaları “Türkleştirilmiş” ve kültürel kodlarla yeniden ortaya çıkmış yapıtlar olarak değerlendirir. Aynı yapılmış tema, karakter, diyalog ve hikayelerin yeniden yorumlanmış halini barındıran bu filmlerin bir kültürel özenti olduğu söylenmektedir (Arslan, 2011). Türk Bilim Kurgu sinemasının 1955’lerde başlayan serüveni maddi ve teknik altyapı yetersizliği ile karşımıza absürt komedi türünde filmler ortaya çıkarmaktadır. 2000’ler sonrası *G.O.R.A.* (Ömer Faruk Sorak, 2004) filmi ile başlayan yüksek çözümlülük ve teknik donanımlı görsel şölen filmleri Türk Bilim Kurgu sinemasına yeni bir soluk getirir. Türk bilim kurgu sinemasının birebir kopya şeklinde ürettiği filmlerden, Anadolu temalı filmlere geçiş süreci oluşmaktadır.

Bu çalışmada, *G.O.R.A.* filmi ile ortaya konan milliyetçi ideoloji öğelerinin Türk bilim kurgu sinemasına yansımaları irdelenmektedir. Filmin teknolojik altyapı olarak ilerlemiş olması Türk bilim kurgu sinemasının gelişimi açısından önemli olup içinde barındırdığı öğeler kapsamında incelenmeye değer bir çalışma olarak karşımıza çıkar. Film tematik analiz yöntemi ile incelenmekte olup, filmin ideolojik çözümlemesi, tematik analiz, görüntülerin ürettiği anlamlar ve ideolojik seslenişler başlıkları altında irdelenmiştir. Bu bağlamda *G.O.R.A.* filminin kültürel milliyetçilik bağlamında incelenmesi ortaya konulmaktadır. Bu film üzerinden milliyetçi ideolojinin Türk bilim kurgu sinemasına yansımalarını göstermek amaçlanmaktadır. İdeolojik bakış açısının filmler yoluyla aktarılması ve oluşturduğu alt metinler çerçevesinde yansımaları, bu çalışmanın ana argümanıdır. Söz konusu tartışmalarda, ilgili literatürden de faydalanılarak, eleştirel bir çözümleme ortaya konulmaya çalışılmıştır.

G.O.R.A., “Bir Uzay Filmi” sloganıyla Türk bilim kurgu sinemasının gelişmiş bir örneği olarak ve bir uzay operası şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Senaryosunu Cem Yılmaz’ın yazdığı ve BKM Yapım aracılığı ile piyasaya sürülen film barındırdığı oyuncu kadrosu ile de dikkat çeker. Film, Türk bilim kurgu sinemasında görsel efektler ve

modern teknolojinin kullanıldığı yüksek bütçeli bir film olarak da yerini alır. *G.O.R.A.* filmi içinde barındırdığı ışınlanma, ışın kılıçları, farklı bir gezegenden manzaralar ve uzay gemisi gibi unsurlar filmi bilim kurgu türüne dahil edilir. Yönetmene göre Türk sinemasında bilim kurgu eleştirilenin tersine Türklere özgü bir dille aktarılmakta ve Anadolu geleneğini öne sürmektedir. Dünya bilim kurgu sinemasının örneklerinden esinlenmekte ve *Star Wars: Episode IV: A New Hope* (George Lucas, 1977), *Star Trek: The Motion Picture* (Robert Wise, 1979), *The Matrix* (Lana Wachowski ve Lilly Wachowski, 1999) ve *The Fifth Element* (Luc Besson, 1997) gibi filmler teknik açıdan örnek olmaktadır. Yönetmen bir söyleşisinde şunları dile getirmektedir (aktaran Yücel ve Öperli, 2004, s.38-45):

Biz hakikaten çok Anadolu usulü bir bilim kurgu filmi çektik ama Anadolu'nun geçmişten günümüze dünya medeniyetleri açısından önemini düşündüğümüzde, bu "Anadolu usulü bilim kurgu" tanımlaması yoksunluğa değil, zekaya işaret ediyor. Bizde kendi kadro ve imkanlarımızla, bir bilim kurgu evreni yaratabiliyormuşuz. Zaten *G.O.R.A.*'dan çıkacak en önemli sonuç şu: Biz de epey yetenekliymişiz.

G.O.R.A. ile ilgili farklı bir görüş ise *Turist Ömer Uzay Yolunda* (Hulki Saner, 1973) filmi ile olan benzerliğidir. Filmin temel aldığı motif, Türkler ile uzay arasındaki o büyümlü bağlantı. Türkler ve uzay temasına Türk mizahi hep ilgi duydu. *Turist Ömer Uzay Yolunda* filmi, Türkler ve uzay teması üzerine kurulu ilk mizah yapıtlarından biridir (Çalışlar, 2004). Filmin sanat yönetmeni Bahattin Demirkol film yapım sürecini anlatırken şunlara değinmektedir: "Başka bir gezegende olacağız. O gezegende, teknik olarak bizim dünyadaki göz algılama alışkanlıklarımızdan farklı bir algı yaratacak bir konsept bulmamız lazım ki farklı bir gezegende olduğumuzu hissedelim" (Yücel ve Öperli, 2004, s. 38-45).

G.O.R.A. filmi, yönetmenlerinin de dile getirdiği gibi sıkça Anadolu geleneğine ve Türk kültürüne dair mizahi referanslar ve göndermeler yaparken, filmin ana karakteri Arif, geleneksel Türk esnaf kültürünün temsil eder ve uzayda bile bu kültürel özelliklerini sürdürdüğünü görürüz. Bu, Türk kültürünün evrensel mizahi unsurlarını ön plana çıkarmaktadır. Filmde Türkçe dilinin ve deyimlerinin komedi unsuru olarak yoğun bir şekilde kullanılması, kültürel kimliğin vurgulanmasına hizmet eder. Arif'in uzaylılarla olan iletişiminde bile Türkçeyi kullanması, dilin kültürel bir kimlik unsuru olarak önemini gösterir.

Arif'in karakteri, zeka ve kurnazlık gibi Türk kültüründe olumlu görülen özellikleri temsil ederken, uzayda bile bu özellikleri sayesinde sorunları çözmesi, Türk kültürüne dair pozitif bir algı yaratmaktadır. Filmde Arif karakteri üzerinden gösterilen Türklük bağlamı bir zeka, başarı, güç ve kurtarıcılık motifleri, milliyetçi ideolojiyi film boyunca bize sergilemektedir. Film içerisinde değinilen Türk çayı, sucuk, pişmaniye gibi otantik ve etnik yiyecekler, pazarda Türk parasının geçerli olması, Ceku'nun Yeşilçam filmleri

izlemesi, pazar içerisinde satılan Türk malları ve diyaloglarda geçen “ulan” ve “abi” hitapları film içerisindeki Türk(çe)leştirme unsurları olarak görülmektedir.

Türk bilim kurgu filmleri, üreticileri ve izleyicilerinin gözünde, Türk sinemasının metinsel, pragmatik ve söylemsel olarak aşağı bir pozisyonda algılanmasına sebep olan pozitivist-teknokratik bir söylem taşımaktadırlar. *G.O.R.A.* gibi bir parodi filmi bu kompleksi tersine çevirir ve kendi alternatif temasını sunar. Çağdaş Türk sinemasının taklit pratiği bir kez daha *G.O.R.A.* ile karşımıza çıkmakta, hem klasikleşmiş Türk bilim kurgu filmlerinin kültürel milliyetçilik ile harmanlanarak yeniden uyarlama olarak taklit edildiği gösterilirken hem de metinlerarasılık kapsamında Amerikan bilim kurgu filmlerinin ileri teknoloji ürünü efektleriyle ulusal sinemada kendini var edebileceğini kanıtlamaktadır.

Görüntüsel Anlamlar, İdeolojik Seslenişler

G.O.R.A. filmi ilk gösterime girdiğinde harcanan yüksek bütçe ve kullanılan teknoloji ile dikkatleri üzerine çekmiştir. Açılış sekansı ve daha sonrasında da *Star Wars* evreninden esinlendiği görüntüler ile bize oldukça uzay operası benzeri bir seyir sunar. Kullanılan teknoloji ve görsel efektler ile Türk bilim kurgu sinemasında o döneme kadar yapılan ilk görsel şölen olarak karşımıza çıkar. Bunun yanı sıra filmde bolca görsel alıntılar ve göndermeler görmekteyiz. Bunlar, daha önce sözü edilen kült bilim kurgu filmlerinden imajlar olarak karşımıza çıkar. Filmin ilk sahnelerinde Arif’in turist rehberi gibi Japon bir kabileyi tarihi mekana götürüp oradan da kendi halı dükkanına götürmek için yaptığı kurnazlığı görmekteyiz. Burada Kapalıçarşı esnafını canlandıran karakter turistleri dolandıran bir konumda yer almaktadır. Görsel 1’de gösterilen karenin sekansında “abi dükkana Amerikalılar geldi” diyerek Arif’in dükkana çağrıldığı ve karşısında Prens Charles kılığındaki uzaylıyı görmesi bize uzaylıların varlığının emperyal/dış bir oyun olduğunu anlatmaktadır.

Görsel 1. Arif ve Prens Charles

Filmin devamında Arif’in uzaylılar tarafından kaçırıldıktan sonra tüm dünyalıları bir yere hapsedmeleri, distopik bilim kurgu filmlerinde olduğu gibi uzaylıların dünyayı

yok edeceği ve insanlığı esir alacağı korkusunu göstermektedir. Dünyalıların hep birlikte televizyonda bir hayvan belgeseli izlediği ve Arif'in gelip yayını sakıncalı bulunduğu için kapattığı sahnede yaşanan ilişkinin hayvansal bir dürtü olduğunu ve bunun ahlaki değerlere uygunluk bağlamında bir pürüz ortaya çıkarması dolayısıyla Arif tarafından kapatıldığını görürüz.

Görsel 2. Arif ve siyahi karakter

Görsel 2'deki karede Arif ile siyahi bir karakteri karşı karşıya getirirken, Arif'in karşısındakine "The Cosby Show" demesi dönemin popüler komedi programını akla getirmekte ve Arif'in karşısındakini gülünç bulduğunu göstermektedir. Aynı şekilde Amerikalı karakterin siyahi bir esir olması, siyahilere karşı olan tutum ve davranışı da gösterir. Siyah beyaz görüntülerde uzaylıların teknolojik olarak dünyadan ileride olduğunu ve dünyaya ilk gelişleri olmadığını gösterir. Uzaylı komutanın prensese pişmaniye ve halı götürdüğü sahnede prensesin de Yeşilçam filmi izlemesi ile tüm dünyanın hatta evrenin bile Türk dünyasıyla ilişkili olduğu mesajı iletilmektedir. İzlenen filmde Sadri Alışık'ın başrolünde olması da bunu desteklemektedir. Arif ve arkadaşlarının G.O.R.A.'dan kaçtıkları sahnede yeryüzüne ulaştıklarında her yerin çöl olduğunu ve yerel halkın açlık ve sefalet ile yüz yüze kaldığını görürüz. Bu görüntüler bize olası gelecekte yaşamın yer altına çekileceğini ve yüzeyde kalanların çok zor zamanlar yaşayacağı distopik bir evren de olduğunu gösterir.

Filmin son sekansında, artık birçok dövüş tekniği öğrenmiş olan Arif'in, düşünü basıp sevdiği kişiyi ve G.O.R.A. gezegeninin kaderini kurtardığını izleriz. Arif'in tek başına bunları yapabilmesi aidiyetleri temelinden yükselen gücünü bize göstermektedir. G.O.R.A. filminde otorite, kolonyalizm, direniş, görev, dayanışma, kahramanlık ve milliyetçilik gibi kavramlar üzerinden yapılan ideolojik vurgular, anlatı süresince Arif'in sürekli öne atılarak kahramanlık yaptığı ve ait olduğu çevreyle özdeş kılınan sivri akıllılık ve kurnazlık gibi birtakım karakter özelliklerini öne çıkardığını görmekteyiz. Kaçırılan dünyalılarının hepsinin Türkçe konuşuyor olması, uzayda Yeşilçam filminin izlenmesi, halı, pişmaniye, sucuk gibi gereçler ve yiyecekler, pazarda dolar yerine Türk lirasının geçerli olması kültürel milliyetçiliğin ideolojik yansımaları olarak karşımıza çıkar.

Filmin antagonisti Komutan Logar, baskıcı ve otoriter bir lider olarak tasvir edilir.

Logar'ın despot yönetim tarzı ve halk üzerindeki baskısı, otoriter rejimlerin eleştirisi olarak yorumlanabilir. Arif'in, Logar'a karşı direnişi ve onun sistemini zekasıyla alt etmesi, bireyin otoriteye karşı durabileceğini ve özgürlüğünü savunabileceğini göstermektedir. *G.O.R.A.* gezegenindeki sömürgeci tavırlar, dünya üzerindeki emperyalist güçlerin eleştirisi olarak değerlendirilebilir. Arif'in dünyadan kaçırılması ve zorla farklı bir kültüre entegre edilmeye çalışılması, kolonyalizmin bir alegorisi olarak çerçevelenir. Arif'in bu duruma karşı çıkışı ise bireysel özgürlüğün ve kültürel kimliğin korunması gerekliliğini vurgular.

Filmde, geleneksel ve modern değerler arasındaki çatışma sıkça ele alınmaktadır. Arif, dünyadan getirdiği "esnaf zekası" ile modern teknolojiyi ve uzaylı kültürünü alt eder. Bu, modernleşmenin sadece teknoloji ve bilimle değil, aynı zamanda zeka ve pratik bilgiyle de mümkün olduğunu gösterir. Arif, uzayda bile Türk kimliğini ve kültürel değerlerini korumaya çalışmakta ve esprileri, davranışları ile dünya görüşü, Türk milliyetçiliği ve kültürel kimliğin önemini vurgulamaktadır. Aynı zamanda bu, farklı kültürler arasında uyum sağlanabileceğini ve farklılıkların zenginlik olarak görülebileceğini gösterirken, filmdeki birçok sahne, popüler kültüre ve tüketim toplumuna yönelik incelikli eleştiriler içerir. Bu eleştiriler, absürt ve mizahi bir dille aktarılırken yönetmen, modern toplumun yüzeyselliğine ve maddiyatçılığına dikkat çekmektedir.

Sonuç

Türk sinemasında 1950'lerdeki bilim kurgusal öğelerin mirası zamanla yapılanmış ve değişmiştir. Düşük bütçeli ve teknik altyapı yetersizliklerinin olduğu ilk filmler zamanla yerini yüksek teknoloji, yüksek bütçeli ve özgün senaryolu filmlere bırakmıştır. Bu bağlamda *G.O.R.A.* bu türün önemli bir örneği olarak karşımıza çıkmıştır. Zengin içeriği, yerleştirilmiş öyküsü ve Anadolu teması ile farklı ve yeni bir seyir sunmuştur. Türk bilim kurgu sinemasının karakteristiğinde görüldüğü gibi uzay ve uzaylı, Türklerin uzaydaki hakimiyeti ve kadının metalaştırılması gibi temalar benimsenmiştir. Barındırdığı bu temalar ile kültürel milliyetçilik tartışmasına olanak tanımıştır. Sonuç olarak Türk sinemasında aşağıdan Türkleştirme ve oksidental bakış açısı ile oluşturulan yeniden uyarlamalar, yerleştirmeler, kültürel kodlar, teknik yetersizlikler ve vasat hikayelerin karşımıza çıkardığı bilim kurgu pratiğinin, gelişen ve büyüyen imkanlardan ülkemiz ölçüğünde de faydalanılmasıyla, sinema alanının özgün senaryolar ve niteliği geliştirilmiş yapımlar üzerinden yer yer fütüristik nitelikler de barındıran üretime yöneldiği bir çizgi görülmektedir.

Kaynakça

Akser, M. (2013). Teknoloji Duygulara Karşı: Türk Bilim Kurgu Filmi ve Parodisi G.O.R.A. Bir Uzay Filmi. D. Bayraktar (Ed.), Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler 10: Sinema ve Hayal (1. Baskı) (s. 323-335). İstanbul: Bağlam.

Arslan, S. (2011). Cinema in Turkey: A New Critical History (1. Baskı). Oxford: Oxford University.

Çalışkan, Ö. ve Karadaş, N. (2016). Kültürel ve İdeolojik Açıdan Türkiye’de Bilim Kurgu Filmleri: Uzay Kuvvetleri 2911 ve G.O.R.A.. S. S. Serter (Ed.), Yeni Kadrajlar: Türkiye’de Sinema (1. Baskı) (s. 97-111). Ankara: De Ki.

Çalışlar, R. (2004). “Turist Ömer’den G.O.R.A.’ya Türkler ve Uzay”. Panzehir, Aralık, 8-9.

Sorak, Ö. F. (Yönetmen). (2004). G.O.R.A. [Film]. Türkiye: BKM.

Yücel, F. ve Öperli, N. (2004). “Türk’ün Uzaydan Görünümü”, Altyazı, 34, 38-45.